

Programm „Nutikas rahvastikuarvestus 2022–2025“

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas erinevaid tegevusi, mis tagavad, et rahvastikuandmed oleks kvaliteetsed ning toetaksid riigi, kohalike omavalitsuste ja Eesti elanike avalike ülesannete täitmist ja lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri töökindluse tagamisega.

PROGRAMMI „NUTIKAS RAHVASTIKUARVESTUS 2022–2025“ SISU LÜHIKOKKUVÕTE

Programmi nimetus	Nutikas rahvastikuarvestus
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond
Valdkonna arengukava	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030
Programmi periood	2022–2025
Programmi eesmärk	Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning toetavad riigi ja kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.
Peavastutaja	Siseministeerium
Kaasvastutajad, kes planeerivad oma osade teenuste raha selles programmis	Politsei- ja Piirivalveamet, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus
Kaasvastutajad või teised partnerid, kes aitavad programmi eesmärkide saavutamisele kaasa, kuid ei planeeri oma teenuste raha selles programmis	Justiitsministeerium, Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Maa-amet, Transpordiamet, kohalikud omavalitsused. Nimetatud pooltega seonduv on lisatud dokumenti informatsiooniks, et anda valdkonnast terviklikum ülevaade, kuid nende täpsemad tegevused, teenused ja raha on kavandatud mujal.

Programmis kavandatakse tõhusat rahvastikutoimingute poliitikat, sealhulgas erinevaid tegevusi, mis tagavad, et rahvastikuandmed oleks kvaliteetsed ning toetaksid riigi, kohalike omavalitsuste ja Eesti elanike avalike ülesannete täitmist ja lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist. Samuti tegeletakse rahvastikuregistri töökindlus ja teenuste kasutusmugavuse tõstmisega.

LAHENDAMIST VAJAVAD PROBLEEMID JA OLUKORRA KIRJELDUS

On teenuseid, kus andmete kogumise protsess ei taga kasutajate ootustele vastavat andmete kvaliteeti

Paljud rahvastikuregistri andmetega seotud e-teenused on ebamugavad

Elanikud on harjunud kasutama e-teenuseid

Rahvastikuregister on ka edaspidi Eesti kui e-riigi toimimiseks keskse tähtsusega

Üha suurenev surve arendada tarkvara

Rahvastikuregistri tarkvara on vananenud ega toeta tänapäevaste IT-lahenduste loomist

PROGRAMMI TEGEVUSED

Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine

Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine

SISUKORD

1	PROGRAMMI EESMÄRK, MÕÕDIKUD JA EELARVE	4
2	OLUKORRA ANALÜÜS	5
3	MEETMED JA TEGEVUSED	6
3.1	Meede: Tõhus rahvastikutoimingute poliitika	6
3.2	Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine	6
3.3	Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine	7
4	PROGRAMMI JUHTIMISKORRALDUS JA SEOSD TEISTE ARENGUDOKUMENTIDEGA	8

1 Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Programmi eesmärk

Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning toetavad riigi ja kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike rahvastikutoimingutega seotud lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.

Programmi mõõdikud

	Algtase (2019)	2020 (tegelik)	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75%	> 75% (75%)	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistikaamet
Rahvastikuregistrisse tehtud päringute arv (miljonites)	119	> 119 (125)	> 125	> 125	> 125	> 125	> 125	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistri e-teenuste arv	5	11 (15)	> 11	> 11	> 11	> 11	> 11	Siseministeerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistri e-teenuste rahulolu soovitusindeks (SI)	59	> 69 (70)	> 69	> 69	> 69	> 69	> 69	Recommy, rahvastikuregister

Programmi eelarve

Eelarve jaotus	2021 eelarve	2022 eelarve	Muutus (eur)	Muutus (%)	eelarve		
					2023	2024	2025
Kulud	5 956 615	5 481 853	-474 762	-8%	5 409 073	5 325 569	5 261 317
sh välisloetused ja kaasrahastus	24 672	58 787	34 116	138%			
sh amortisatsioon	734 346	780 497	46 151	6%	673 705	732 077	732 077
Investeeringud	635 620	1 082 624	447 004	70%	570 712	513 995	517 610
sh välisloetused ja kaasrahastus	816	501 509	500 693	61373%			

Nimekiri programmi olulisema mõjuga tegevustest aastatel 2022–2025

- Projekti „Kaasaegse rahvastikuregistri väljaarendamine“ läbiviimine.
- Valimiste korraldamises osalemine (kohalike omavalitsuste volikogude valimised 2021 ja 2025, Riigikogu valimised 2023, Euroopa Parlamendi valimised 2023).
- Inimestele ja ametnikele paremate teenuste loomine (sh automatiseeritud ja sündmusteenused).
- Uue nimeseaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse ettevalmistamine.
- Seni isikukoodi mittesaavate välismaalaste jaoks keskse andmekogumissüsteemi loomine.
- Rahvastikuregistri andmelao loomine.
- Soomega rahvastikuregistri andmete vahetamise uute lepingute sõlmimine ja andmevahetuse alustamine.

2 Olukorra analüüs

Rahvastiku toimingute valdkonnas on järgmistel aastatel ülitähtis püsida **tehnoloogia arenguga kaasas**, kasutada selle võimalusi ja maandada riske. Eesti elanikud on harjunud kasutama e-teenuseid. Rahvastikuregistri e-teenuste uuendamist on alustatud, värskest valminud on kaasaegne keskkond rahvastikuregister.ee. Samas on sinna viidud vaid osad vajalikest ja võimalikest e-teenustest, arengusuunda tuleb jätkata. Seetõttu on tarvis **muuta rahvastikuregistri e-teenused võimalikult paljudele mugavaks ja lihtsalt kasutatavaks, võimalikult automaatseks ja sündmusteenuste ahelasse kuuluvaks**. Samuti tuleb tagada isikutele läbipaistvus rahvastikuregistri andmete töötlemisel ning ligipääsetavus, et kõigile oleks tagatud võrdsed võimalused e-teenuseid kasutada.

Rahvastikuregistri menetlustarkvara vananemine on kaasa toonud vigu selle töös, tekitades takistusi teenuste pakkumisel ja seisakuid ametnike töös. Sellega on kaasnenum ajakulu ja inimeste pettumine teenustes. Tarkvara vananemine ja vead selle töös võivad tingida ka **vigade esinemise andmetes**, mis omakorda mõjutab suhtlust riigi ja inimeste vahel ning pakutavate teenuste kvaliteeti. Tehnoloogilise baasi nõrkusest tulenevalt ei rahulda menetlustarkvara jõudlus kasutajate vajadusi.

Päringute arv on mitmekordistunud – 2010. aastal tehti rahvastikuregistrisse 37 miljonit, 2020. aastal 125 miljonit päringut. Andmemahud kasvavad ca 15% aastas, ulatudes 2020. aastal 4,5 terabaidini. **Päringute ja andmemahtude kasv** ning vananenud arhitektuurilised lahendused takistavad registri edasist arengut ja teenuste ühiskonna ootustele vastavat osutamist. Samuti on üha keerulisem tagada registri turvanõudeid. Tulenevalt ressursipuudusest registri arendamises ei suudeta täita kõiki õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Esineb raskusi partnerite vajadustele vastavate andmepäringute loomisel, mistõttu häiritud on ka teiste infosüsteemide toimimine ja nende alusel teenuste osutamine.

Järgmise kümne aasta ülesanne on **juurutada riigi teenuste pakkumises uut mõtteviisi**. Tähtis eesmärk on jõuda olukorrani, kus ühe teenuse saamisel on kohe võimalik saada teistest asutustest seotud muutusest tulenevaid teenuseid. Näiteks tuleks luua inimestele võimalus abielu sõlmimisel või nime vahetamisel saada automaatselt pass ja juhiluba.

Teise olulise proovikivina on tarvis leida ja rakendada lahendused, **et tagada õigete elukohaandmete suurem osatähtsus**. Kuna rahvastikuregistris märgitud elukohast sõltuvad nii riigi kui ka omavalitsuse teenused, on väga tähtis rahvastikuregistri andmete korrektsus. Praegu ei vasta tegelikkusele umbes veerand elukohaandmetest.

Keskne probleem

Rahvastikuregistri tarkvara on vananenud ega toeta tänapäevaste IT-lahenduste loomist. On teenuseid, kus andmete kogumise käik ei taga kasutajate ootustele vastavat andmete kvaliteeti.

Olulisemad lahendamist vajavad küsimused

- 1 Kuidas tagada rahvastiku-registris kvaliteetsed elukohaandmed, mis on aluseks riigi ja kohalikel omavalitsuste teenuste pakkumisel Eesti elanikele?
- 2 Kuidas tagada rahvastikuregistri tarkvara ajakohasus ja sobivus, et selle abil mugavalt pakkuda osutavaid teenuseid?
- 3 Kuidas aidata kaasa, et rahvastikuregistri andmetega seonduvad teenused oleksid mugavad, lihtsalt üles ehitatud ja loogiliselt seotud?
- 4 Kuidas tagada, et kõigi riigiga kokku puutuvate välismaalaste andmeid hoitaks keskselt?

Olulisim negatiivne mõju, mis võib kaasneda, kui küsimuste lahendamiseks ei tegeleta

Valede elukohaandmete tõttu on teenuste osutamine kallutatud, teenuste osutamist planeeritakse valesti. Võib tekkida riigile täiendav kulu, näiteks kui inimesel on elukoht nii Eestis kui ka välisriigis, peab ka Eesti pakkuma elukohast sõltuvaid teenuseid ja toetusi, kuigi inimene Eestis enam ei ela.

Rahvastikuregistri töövõimekuse langedes jäävad riigi erinevad teenused osutamata või viivituvad.

Ebapiisavalt kättesaadavate ja nõrga kasutusmugavusega teenuste tõttu kahaneb inimeste initsiatiiv hoida enda rahvastikuregistri andmed aktuaalsena.

3 Meetmed ja tegevused

3.1 Meede: Tõhus rahvastikutoimingute poliitika

3.2 Programmi tegevus 1: Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk								
Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on kvaliteetsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.				Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles programmis / ei planeeri): SIM, SMIT, PPA, MKM, KOVid, JUM, VÄM, HTM, RUA, Maa-amet, Transpordiamet, MTA, notar, vaimulik, kohus, tervishoiuteenuse osutajad jne (lisatud informatiivselt, kuna aitavad eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)				
Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid								
Möödiku eesmärgi täitmise hindamiseks								
Möödiku nimi	Algtase 2019	2020 tegelik	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75%	75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	> 75%	Statistikaamet
Olulised toetavad tegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)				Vastutaja	Kaasvastutaja		Aasta	
Kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse edastamine on automatiseeritud.				JUM	SIM		2022–2025	
Elukohamenetluste läbiviijatele on loodud erialase koolituse ja rahvastikuregistrile juurdepääsuõiguste andmise süsteem.				SIM			2022–2025	
On tehtud ettevalmistusi tõsikindla isikutuvastusteenuse kasutuselevõtuks.				SIM	MKM		2022–2025	
Ellu on viidud elukohaandmete kvaliteedi parandamiseks tehtud RITA projekti „Mobiilne eluviis, avalike teenuste tarbimine ja elukohaandmed riiklikes registrites“ ettepanekud.				SIM			2021–2025 (projekt jätkub aastani 2029)	

3.3 Programmi tegevus 2: Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk								
Rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavad teenused on töökindlad, nüüdisaegsed ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks.			Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada järgmised asutused (planeerivad oma teenuste raha selles alaprogrammis / ei planeeri): SMIT, SIM, MKM (lisatud informatiivselt, kuna aitab eesmärgi saavutamisele kaasa, kuid raha ja tegevused on kavandatud mujal)					
Eesmärgi saavutamise vahendid: RE, välisvahendid								
Mõõdikud eesmärgi täitmise hindamiseks								
Mõõdiku nimi	Algtase 2019	2020 tegelik	2021	2022	2023	2024	2025	Allikas
Rahvastikuregistrit kasutavate asutuste arv	410	420	≥ 410	≥ 410	≥ 410	≥ 410	≥ 410	Siseministerium, rahvastikuregister
Rahvastikuregistrisse tehtud päringut arv (miljonites)	113	125	125	129	130	132	134	Siseministerium, rahvastikuregister
Olulised toetavad tegevused (reformid, muudatused, arendustegevused, teenused)				Vastutaja	Kaasvastutaja	Aasta		
Loodud on mugavad rahvastikuregistri e-teenused, sh sündmusteenused.				SIM	SMIT, MKM	2023		
Loodud on uus rahvastikuregistri menetlustarkvara.				SMIT	SIM	2025		
Analüüsitud võimalus isikukoodita välismaalaste andmete keskeks hoidmiseks				SMIT	SIM	2025		
Uuendatud on rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat				SMIT	SIM	2025		
Loodud on rahvastikuregistri andmeladu				SMIT	SIM	2024		

4 Programmi juhtimiskorraldus ja seosed teiste arengudokumentidega

Programm **ajakohastatakse kord aastas** riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi **kooskõlastavad** programmi vastutaja ja see esitatakse **teadmiseks** või **arvamuse avaldamiseks** teistele programmi eesmärkidesse panustavatele pooltele.

Programmi kinnitab valdkonna eest vastutav minister või ministrid pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist. Samuti annab programm suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

Siseministeeriumi rahvastiku toimingute ja kodanikuühiskonna asekanstler **koordineerib programmi elluviimist** ja teostab järelevalvet programmi elluviimise üle.

Programmi elluviimises osalevad ministeeriumid ja programmi eesmärkidele kaasa aitavad ministeeriumid esitavad oma vastutusalas programmi **elluviimise kohta ülevaate või täpsustava info** Siseministeeriumile vastavalt kokkulepetele ja aruandlust reguleerivatele määrustele.

Programmis kajastatakse ka nende asutuste vastutusi, kes oma teenuste raha siin programmis ei planeeri, kuid kelle konkreetse panuseta jääks programmis nimetatud eesmärk saavutamata. Laiemate tegevuste väljatoomine, mida ministeeriumid oma haldusalas ellu viivad, võimaldab luua valdkonnast terviklikumat arusaamist ja tõhustab koostööd.

Programmil on olulisim seos „Digiriigi ja küberturvalisuse arengukava 2030“ valdkondadega. Selles on esitatud valdkondade ülesed tegevussuunad, sh need, mis on seotud avalike teenuste edendamisega. „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ „Nutika rahvastikuarvestuse programmi“ tegevused (nt rahvastikuregistri arendamisega seonduv) loovad omakorda eeldusi digiriigi eesmärkide saavutamiseks.

Programm avalikustatakse Siseministeeriumi kodulehel.

